

Vývojová psychologie I

Prezentace z přednášky 1. a 2. v JS 2007

Pavel Humpolíček

Psychologický ústav FF MU

Doporučená literatura

Základní literatura

- ☞ Langmeier, J., Krejčířová, D. (1998) Vývojová psychologie. Praha: Grada
- ☞ Langmeier, J., Matějček, Z. (1968, 1974): Psychická deprivace v dětství. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- ☞ Říčan, P. (2004). Cesta životem. Praha: Portál.
- ☞ Švancara, J. (1973, 1981). Kompendium vývojové psychologie. Praha: SPN.
- ☞ Švancara, J. (1983): Psychologie stárnutí a stáří. Učební text. 2. vyd., Praha SPN.
- ☞ Vágnerová, M. (2000). Vývojová psychologie, Portál: Praha.

Doporučená literatura

- Bouchalová, M. (1987). Vývoj během dětství a jeho ovlivnění. Praha: Avicenum.
- Černoušek, M. (1990). Děti a svět pohádek. Praha: Albatros.
- Hoskovec, J., Hoskovcová, S. (2000). Malé dějiny české a středoevropské psychologie. Praha: Portál. str.105 –121
- Kotásková, J.: Analýza dětské hry a její využití ve výzkumu. Čs. Psychologie, 1969, 5, str. 460-473.
- Langmeier, J. (1991). Vývojová psychologie pro dětské lékaře. Praha: Avicenum.
- Millarová, S. (1978). Psychologie hry. Praha: SPN.
- Piaget, J. , Inhelderová, B. (1997). Psychologie dítěte. Praha: Portál.
- Pouthas, V., Jouen, F. (2000). Psychologie novorozence - chování nejmenšího dítěte a jeho poznávání. Praha: Grada. str. 93 -105
- Pouthas, V., Jouen, F. (2000). Psychologie novorozence. Praha: Grada.
- Příhoda, V. (1967–1974). Ontogeneze lidské psychiky, I. - IV. Praha: SPN.
- Říčan, P. (1991). Cesta životem. Praha: Pyramida.
- Švancara, J. (1993). Geneze systémů empirické psychologie. Brno: MU.
- Švancarová, L., Švancara, J. (1980): Vývoj dětských grafických projevů. In: Josef Švancara a kol.: Diagnostika psychického vývoje. 3. vydání. Praha, Avicenum, str. 197-216.
- a další...

VP jako věda

 Postavení v rámci věd

 Předmět

 Cíl

 Metody

 Terminologie

 Teorie

Postavení VP v rámci věd

- ☞ Vztah k ostatním psychologickým disciplínám (obecná psychologie, ps. osobnosti, sociální ps., psychopatologie, metodologie)
- ☞ Hraniční vědecké disciplíny (filozofie, neurovědy, biologické vědy, etologie)
- ☞ Aplikace (klinická ps., poradenská ps., pedagogika, pediatrie, psychodiagnostika, psychoterapie)

Uplatnění vývojového psychologa

 Dětská zařízení

 dětské domovy

 diagnostické ústavy

 ústavy sociální péče

 pedagogicko-psychologické poradny

 poradenská centra

 domovy pro seniory

 ....

Předmětné okruhy VP

- 📄 H. Schmidt (1978)-dle časového měřítka:
- 📄 studium fylogeneze lidské psychiky (různé druhy živočichů, evoluční řada)
- 📄 studium antropogeneze psychiky (vývoj duševna lidí, různé historické etapy a civilizační okruhy)
- 📄 studium ontogeneze psychiky člověka (od početí do smrti)
- 📄 studium aktuální geneze vývoje psych.procesů

Cíl

 Poznání souvislostí a pravidel vývojových změn v jednotlivých oblastech lidské psychiky

Metodologie

Výzkumné plány (design):

 A. Průřezové

 Longitudinální

 Zrychlené longitudinální

 B. Retrospektivní (Anamnestické)

 Prospektivní (Katamnestické)

Metodologie

Metody:

 Pozorování

 Experiment

 Analýza subjektivních sdělení: rozhovor,
dotazník

 Případová studie

Základní pojmy I

📄 Vývoj

📄 **Psychický vývoj**

📄 Vývojová změna

📄 *Diferenciace*

📄 *Integrace*

📄 *Interiorizace*

📄 *Fixace*

📄 Vývojová krize

📄 Senzitivní fáze

Základní pojmy II

Oblasti psychického vývoje:

- 1. Biosociální vývoj
- 2. Kognitivní vývoj
- 3. Psychosociální vývoj

Činitelé psychického vývoje:

 dědičnost, faktory vnějšího prostředí

 (*související pojmy: genotyp, fenotyp, socializace*)

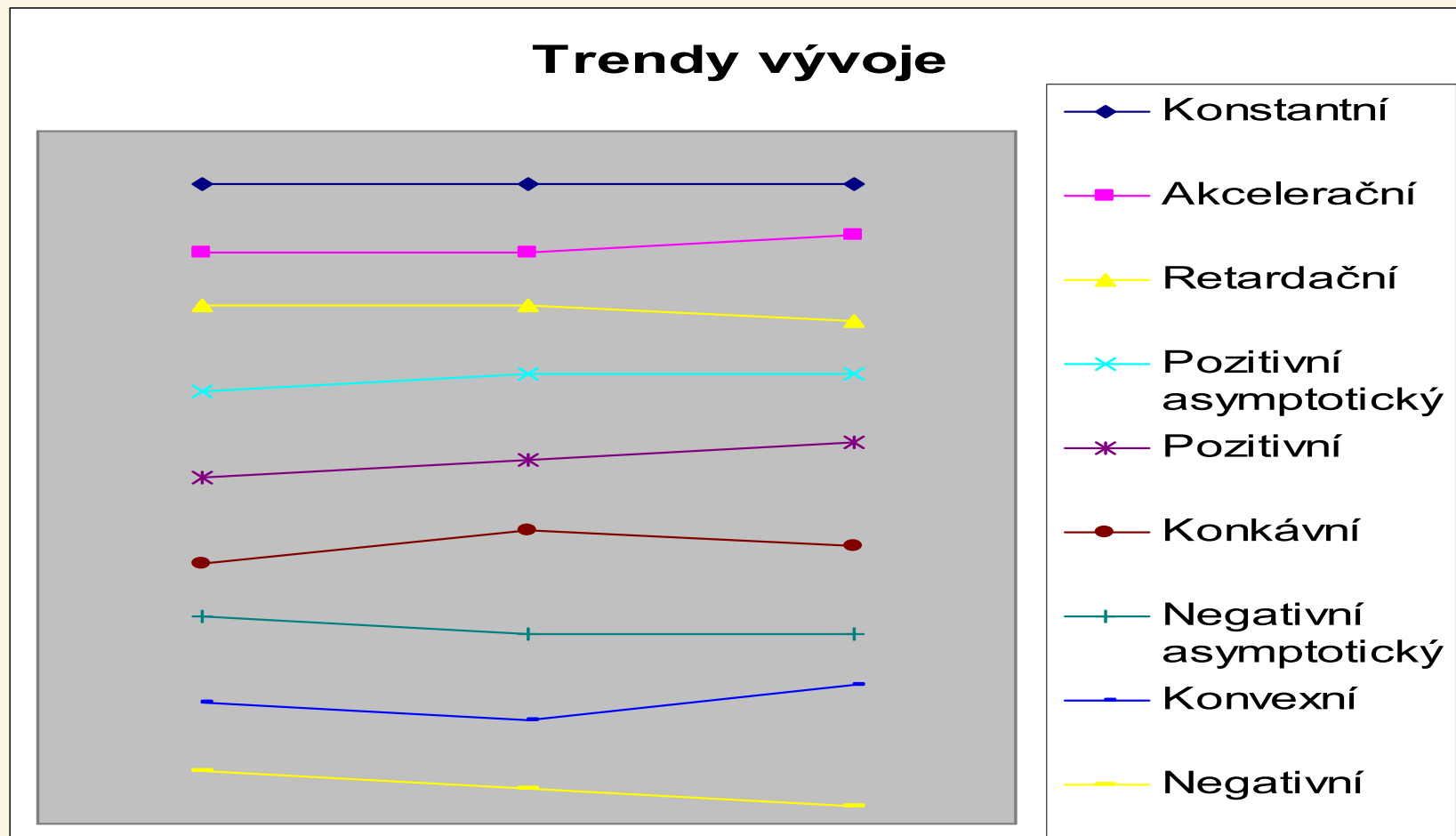
Způsob realizace psychického vývoje:

 zrání, učení

Modely vývoje

Průběhové modely vývoje pro třístupňové vývojové gradienty

(Švancara, 1973)

Periodizace životní dráhy člověka

- 📄 Rozčlenění životní dráhy člověka na určité fáze
- 📄 ? 1 kritérium (které) x více kritérií
- 📄 starší x novější periodizační systémy
- 📄 principy periodizace

Periodizace životná dráhy člověka

Švancara (1978)	Vágnerová (2000)	
Prenatální období (početí až narození)	Prenatální období	Fáze oplození (0. – 3.t)
		Embryonální období (4. - 12. t)
		Fetální období (12.t - narození)
Novorozenecké období (do 6 týdnů)	Novorozenecké (přibližně 1 m)	
Kojenecké období (do 1 roku)	Kojenecký věk (do 1 roku)	
Batolivý věk (1-3)	Batolecí věk (1-3)	
Předškolní věk (3-6)	Předškolní věk (3-6)	
Školní věk (6-11)	Školní věk	Raný školní věk (6/7-8/9)
		Střední školní věk (8/9-11/12)
		Starší školní věk (11/12-15) = Pubescence
Pubescence, dospívání (11-15)	Pubescence	
Adolescence (15-20)	Adolescence (15-20)-ind.variabilita	
Mladá dospělost (20-30/32)	Období mladé dospělosti (20-35)	
Střední dospělost (30/32-46/48)	Období střední dospělosti (35-45)	
Stárnutí (46/48-65)	Období starší dospělosti (45-60)	
Stáří (65-)	Období raného stáří (60-75)	
Vysoký věk (75 -)	Pravé stáří (75-)	

Vývojové teorie

---

1. Teorie determinace duševního vývoje

 a) Teorie empiristické (exogenistické)

 b) Teorie nativistické (endogenistické)

- Racionalistické
- Iracionalistické (instinktivistické, hedonistické)

 c) Teorie interakční (syntetické, dialektické)

2. Teorie periodizace duševního vývoje

3. Teorie individuace duševního vývoje

„Nature versus nurture“

📄 Environmentalismus x Hereditarismus (F. Galton)

📄 zkoumání dvojčat: Lurija, Švancara, Eysenck

📄 konvergence směrů - 3 hypotézy (Švancara):

1. Gaussova křivka

2. Psychické stavy x chování v sociálním kontextu

3. Stupeň vývoje

Nejznámější vývojové teorie (Periodizace vývoje)

- ☞ S. Freud - Teorie psychosexuálního vývoje
- ☞ E.H. Erikson - Epigenetická stádia
- ☞ M. Mahlerová – Teorie psychosexuálního zrání (do 3 let věku)
- ☞ J. Piaget (vývoj myšlení, t. morálního vývoje)
- ☞ L. Kohlber (t. morálního vývoje)
  - C. Gilliganová (t. morálního vývoje)

Teorie psychosexuálního vývoje

 Autor: Sigmund Freud (1856-1939)

 1. Orální období (0-1)

 2. Anální období (1-3)

 3. Falická období (3-5)

 4. Období latence (6-12)

 5. Genitální období (12-)

Erik Homburger Erikson (1902-1982)

„Osm věků člověka“

1. Důvěra x nedůvěra (0-1) $\Rightarrow$ naděje
2. Autonomie x zoufalství (1-3) $\Rightarrow$ vůle
3. Iniciativa x vina (3-6) $\Rightarrow$ účelnost (cíl)
4. Snaživost x méněcennost (6-12) $\Rightarrow$ kompetence
5. Identita x konfúze rolí (12-19) $\Rightarrow$ věrnost
6. Intimita x izolace (19-25) $\Rightarrow$ láska
7. Generativita x stagnace (25-50) $\Rightarrow$ pečování
8. Integrita „já“ x zoufalství (50-) $\Rightarrow$ moudrost

Margaret Mahlerová

---

1. Normální autismus (0-2m.)
2. Symbiotická fáze (2-4/6m.)
3. Seperace-individuace
  - a) Fáze diferenciacce (4/6-9/10m.)
  - b) Praktikující f. (9/10-15/18m.)
  - c) Znovusbližovací f. (15/18-36m.)
  - d) F. konsolidace individuality (36 m.-)

J.Piaget (1896-1980)

📄 **Genetická epistemologie - teorie vývoje myšlení**

1. Senzomotorické stádium (0 – 2 roky)

2. Předoperační stádium (2 - 7 let)

a) Stádium symbolického a předpojmového myšlení (2 – 4 r.)

b) Stádium názorného myšlení (4 – 7 l.)

3. Stádium konkrétních operací (7 – 11 l.)

4. Stádium formálních operací (11/12 -)

Pokračovatelé: neopiagetovci

Vyhledávání problémů (P.Arlinová), dialektické myšlení, postformální myšlení

Teorie morálního vývoje

J. Piaget

 30. léta 20. st.: 3 základní etapy vývoje morálky, kt. odpovídají etapám poznávání světa:

1. Heteronomní morálka
2. Autonomní morálka
3. Dítě přihlíží k motivům jednání

Lawrence Kohlberg

📄 Navázal na J. Piageta a rozvinul jeho teorii (60. léta 20. st.)

📄 Stádia morálního vývoje:

1. Předkonvenční stádium

- a) Heteronomní stádium
- b) Stádium naivního instrumentálního hédonismu

2. Konvenční stádium

- a) Shoda s ostatními „morálka hodného dítěte“
- b) Morálka svědomí a autority

3. Postkonvenční stádium

- a) Morálka jako forma společenské smlouvy
- b) Morálka vyplývající z univerzálních etických principů

Mužská x ženská morálka

Carol Gilliganová

- kritizovala teorie L. Kohlberga a J. Piageta

„morálka spravedlnosti“ x „morálka péče“

Alternativní **vývojové sekvence** „ženské morálky“

- později připouští, že obdobné prvky se vyskytují u obou pohlaví, ale jsou rodově specifické.

Ontogeneze lidské psychiky

Periodizace, jednotlivá vývojová období, související poznatky

Prenatální období

Ve fyziologické podobě trvá přibližně 9 kalendářních měsíců (10 lunárních m.).

3 fáze PO:

1. Fáze oplození - Blastemové o. (0 - 3t. od početí)
2. Emryonální obd. (4 - 12 t.)
3. Fetální obd. (od 12. t.)

Fyziologický porod probíhá mezi 38. - 42. týdnem od oplození vajíčka.

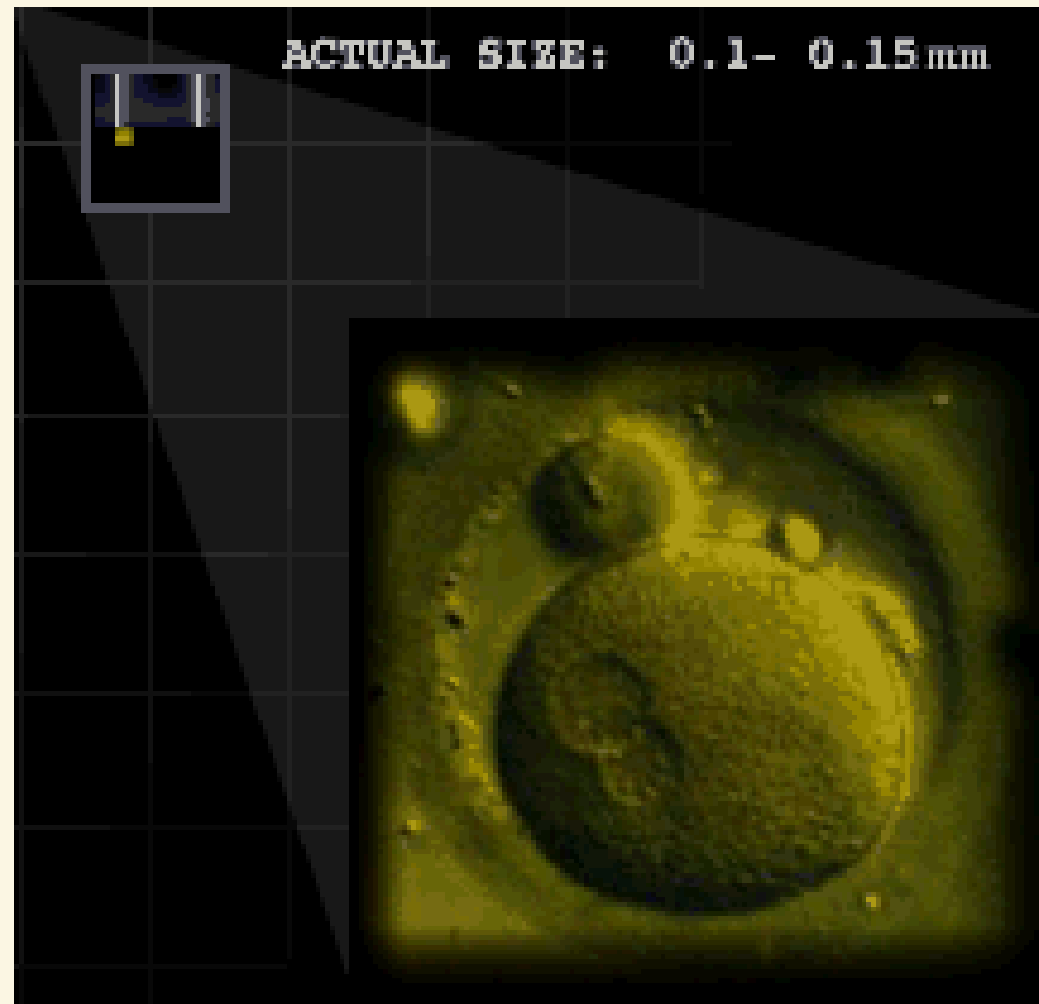
Základní dělení

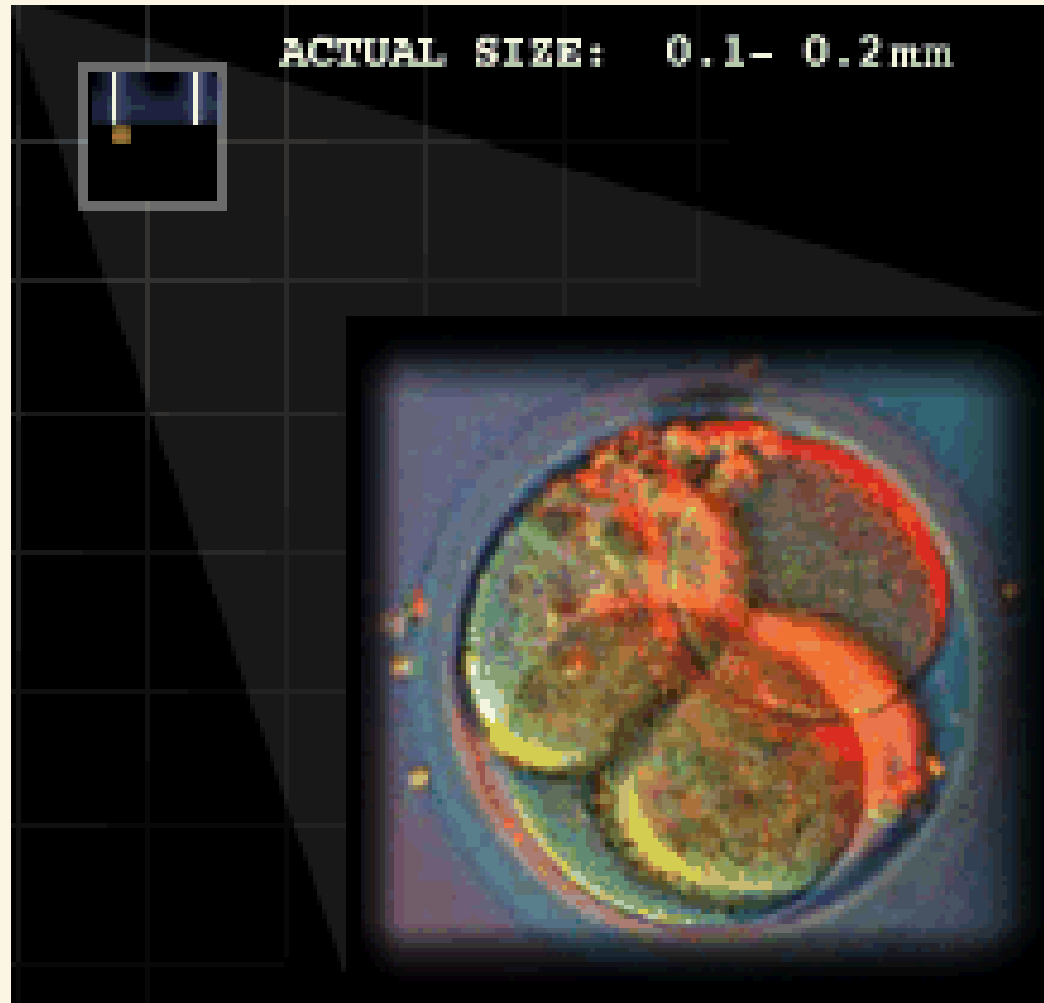
Období blastemové

- oplození,
- uhnízdění blastocysty,
- vytvoření zárodečných listů.

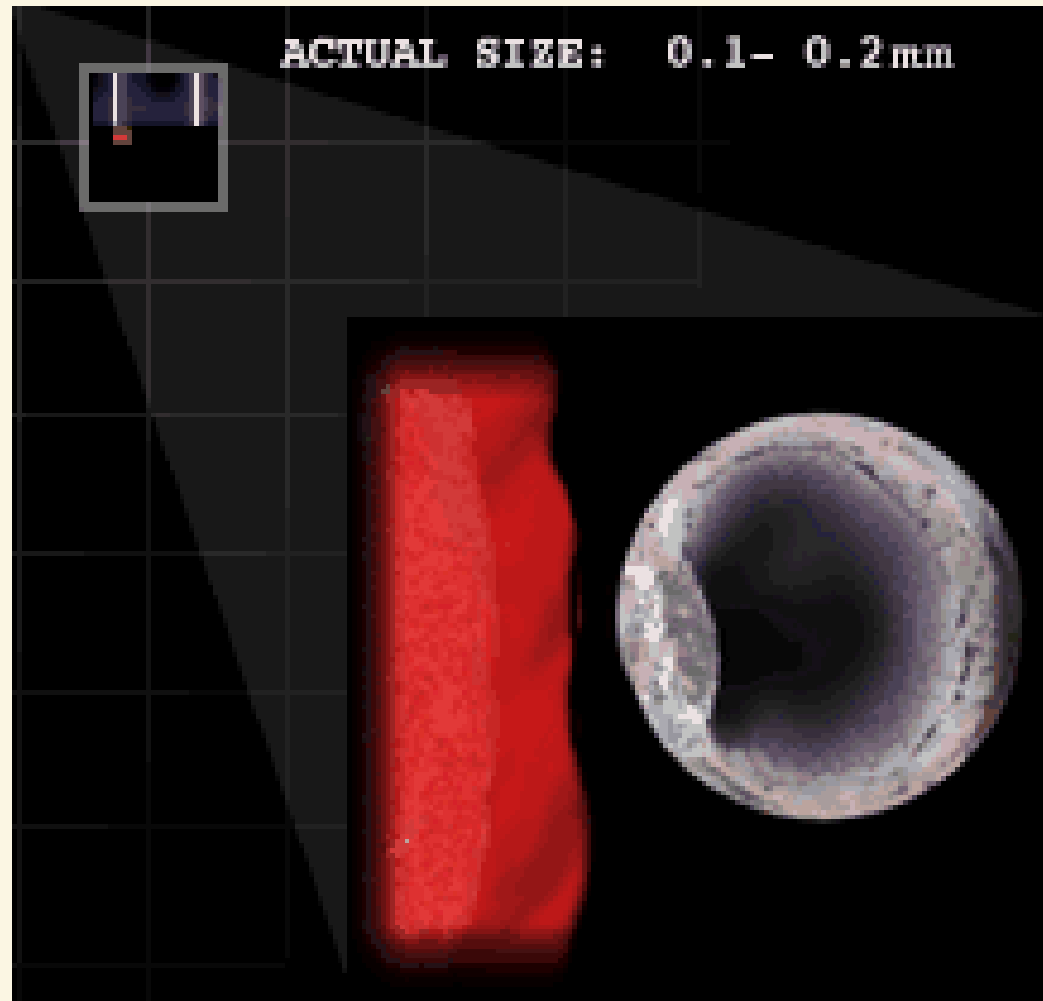
1. den

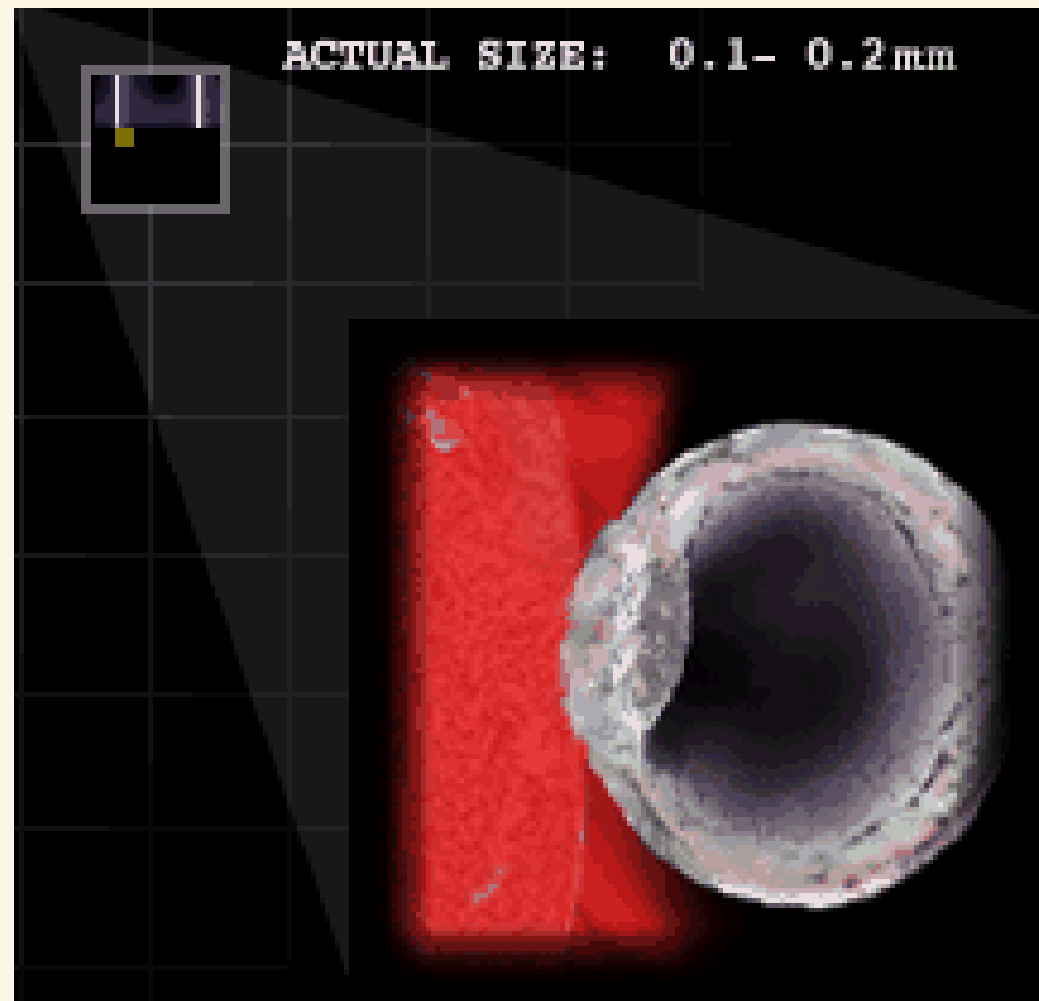
1,5 - 3 dny

4 dny

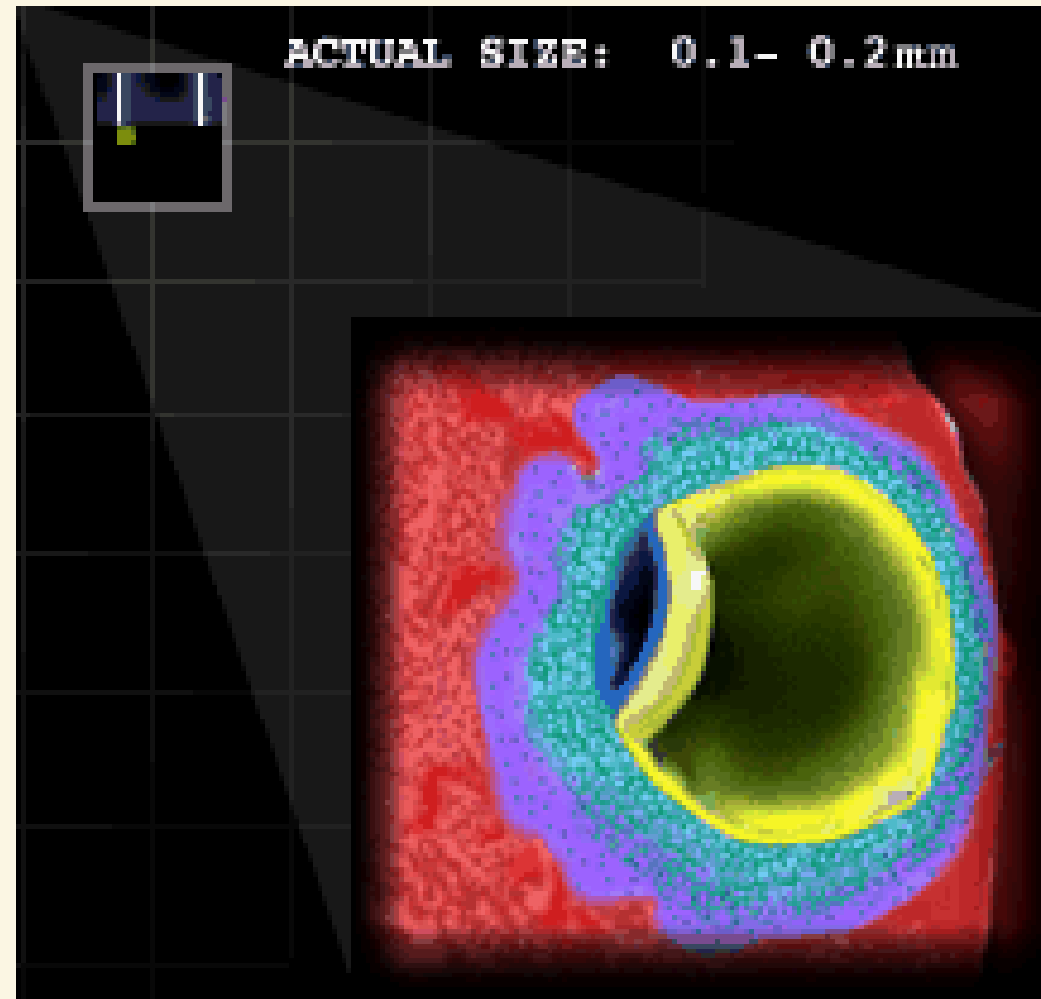

5 - 6 dnů

7 - 12 dnů

16 dní

3 zárodečné listy

Ektoderm: kůže, vlasy, nehty, zuby, nervový systém

Entoderm: plíce, slinivka

Mezoderm: svaly, kostra, cirkulační a vylučovací systém

Blastemové období trvá do konce 3. - 4.týdne.

21 – 23 dní

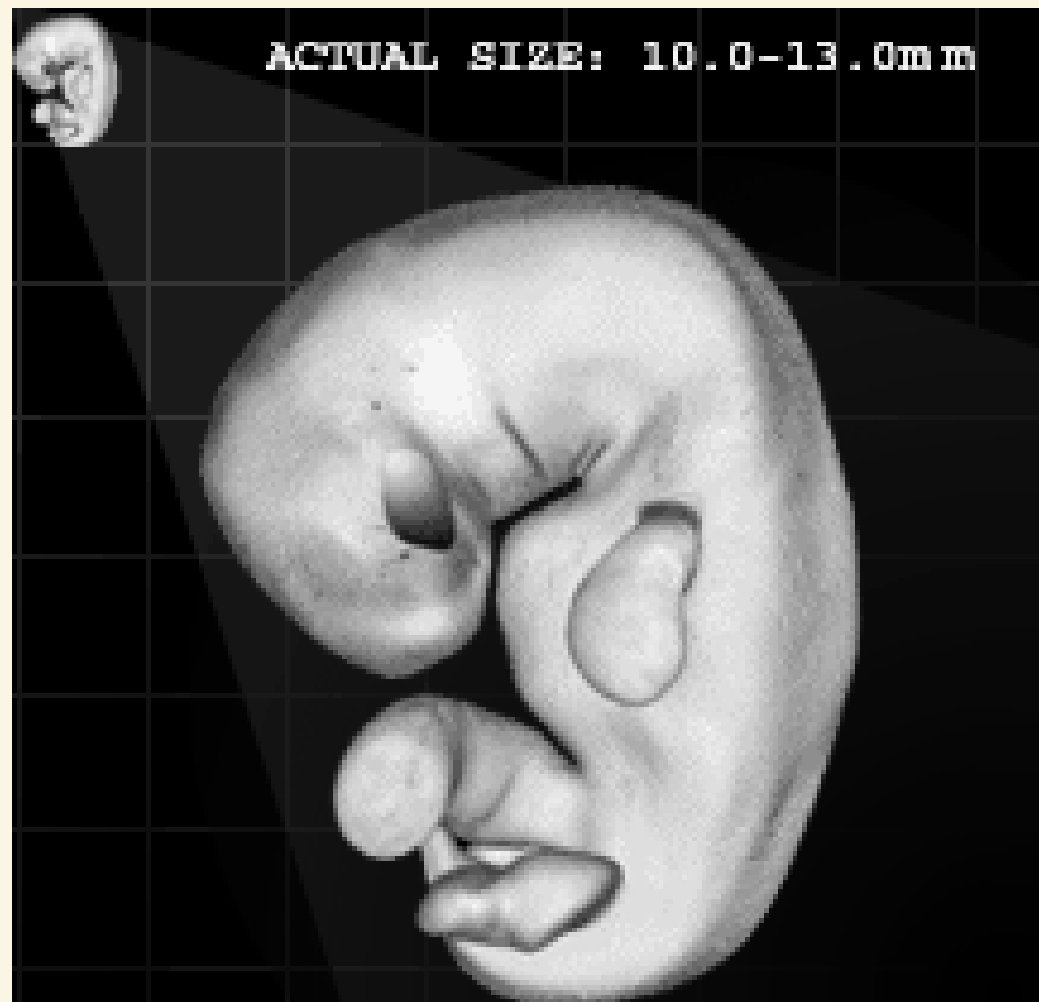
Období embryonální

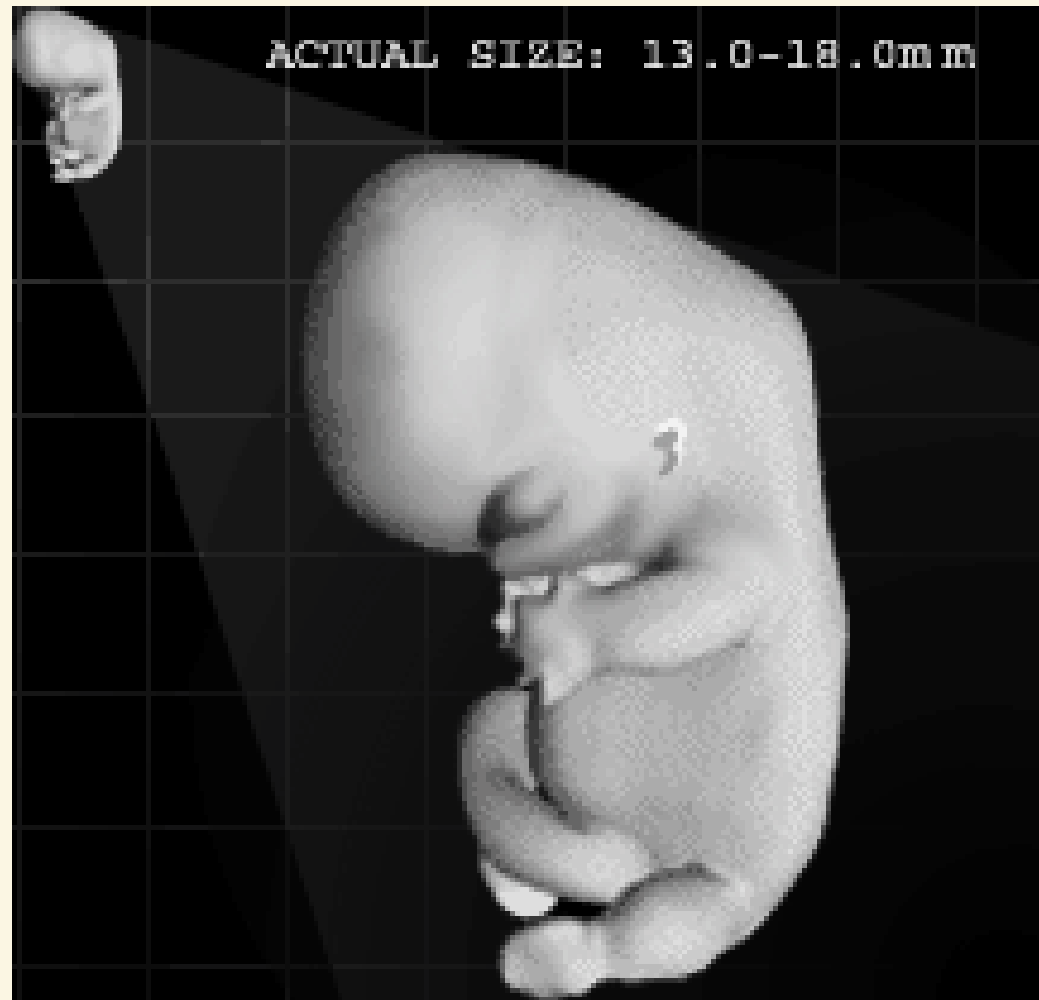
4. týden - konec 12. týdne

Vytvoření základů jednotlivých orgánů.

41 dní

48 dní

52 dní

57 dní

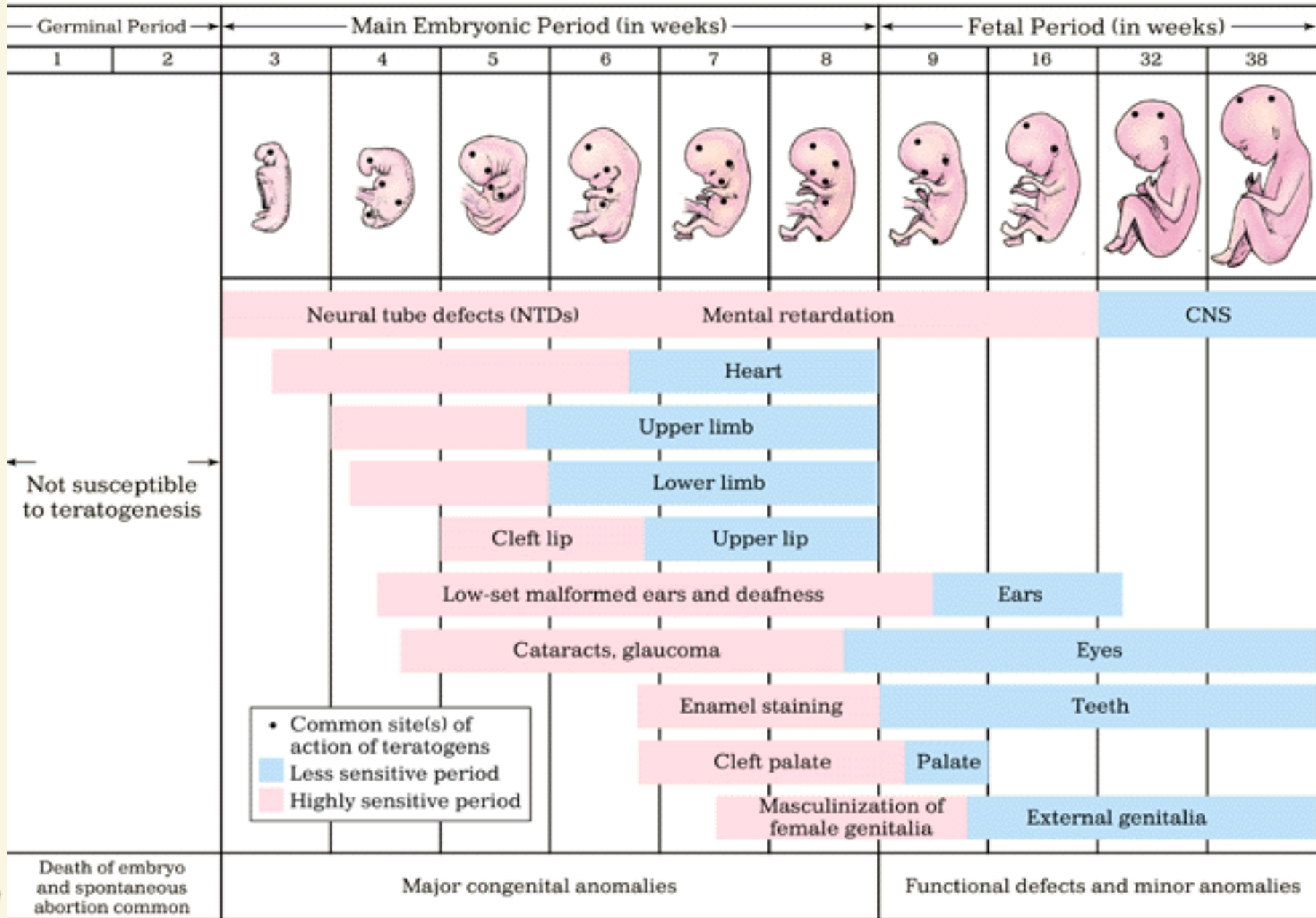

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a cream-colored page. The spiral binding is on the left side. A horizontal line is drawn across the page, separating the top section from the text below.

Období embryonální

Období fetální

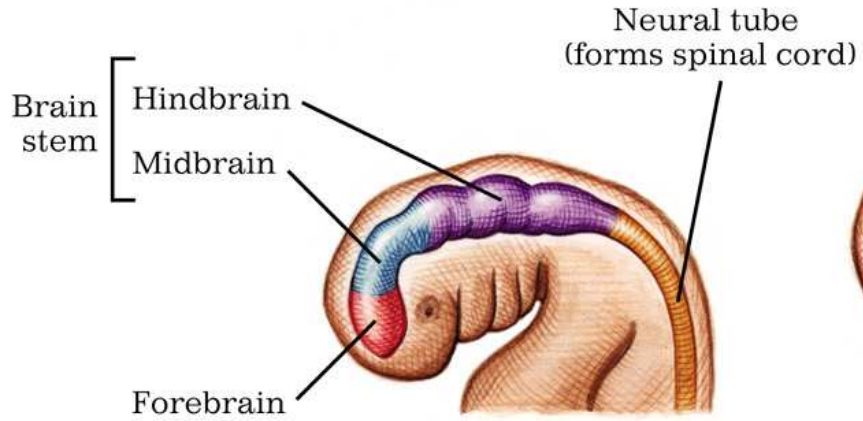
Birth Defects from Teratogens: Time of Exposure and Effects on Major Organs

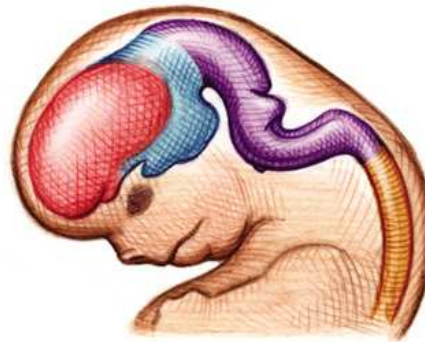
Not susceptible to teratogenesis

- Common site(s) of action of teratogens
- Less sensitive period
- Highly sensitive period

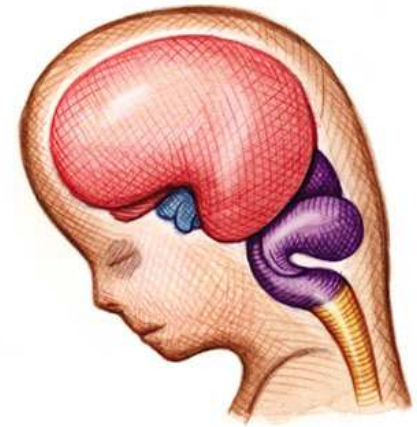
*Pink denotes highly sensitive periods when major birth defects may be produced.
 Source: Moore & Persaud, 1998.

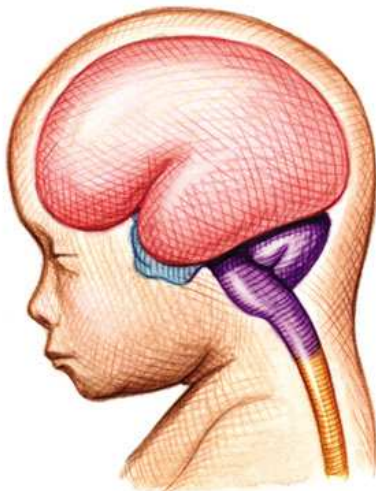
(a) 25 days

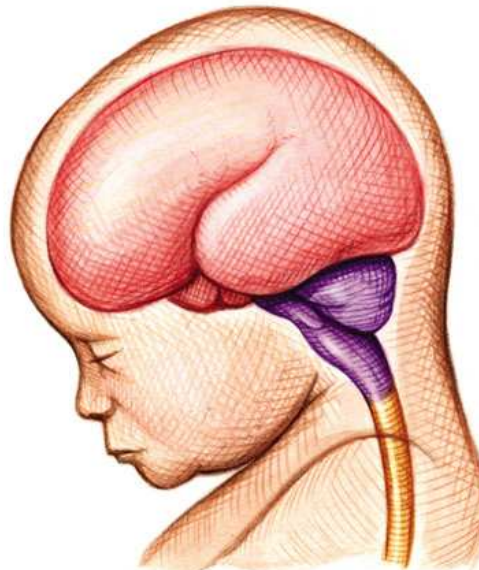
(b) 50 days

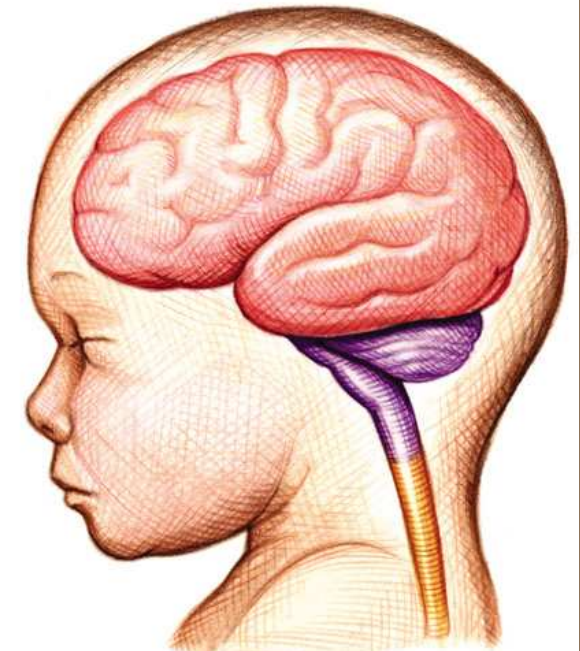
(c) 100 days

(d) 20 weeks

(e) 28 weeks

(f) 36 weeks (full term)

Source: Adapted from Cowan, 1997, p. 116

Prenatální utváření postnatálního vývoje

📄 studium chování plodu

📄 Preyer: 1885 – Spezielle Physiologie des Embryo

📄 Pohyby vznikají dřív než reflexní oblouky

Pohyby

📄 18.-20. týden

📄 pohyby sotva rozeznatelné

📄 záškuby

📄 celkové pohyby

📄 škytání

📄 izolované pohyby hlavy

📄 otevírání čelistí

📄 protahování se

📄 pohyby očí

Smysly v prenatálním období

 Sluch

 Zrak

 Orální recepce

 Adaptace

12 týdnů	Je možno určit pohlaví dítěte, vyvíjejí se svaly, hlava tvoří polovinu celkové velikosti dítěte.
16 týdnů	První fetální pohyby, pociťované matkou, začátek vývoje svalů, je vytvořeno vysoce komplikované ucho.
20 týdnů	Začínají růst vlasy, plod má již do značné míry lidskou podobu, i když hlava je stále veliká (1/3 těla).
24 týdnů	vývoj očí je dokončen (jsou ale zavřeny), objevují se nehty, chuťové pohárky. Při předčasném porodu je již v tomto stádiu schopno dýchat, i když procento přežití je v tomto věku velice nízké.
28 týdnů	Nervový systém, krev, dýchací systém jsou již dobře vyvinuty. Předčasně narození mívají poruchy spanku a nepravidelné dýchání.
29 - 40 týdnů	Vývoj dalších spojů mezi neurony, přibírání na váze, „dokončování“ tělesného systému.

Shrnutí

- 📄 Plod je brzy připraven k činnosti
- 📄 Plod je aktivní, ovládá a kontroluje své prostředí
- 📄 Plod je schopen sociálních interakcí

Prenatální prostředí matky

📄 Výživa

📄 Léky

📄 Alkohol – FAS

📄 Onemocnění v prvním trimestru

– toxoplazmosa

– zarděnky

📄 Emocionální stav matky

📄 Prostor

Chromozomální abnormality

 Downův syndrom - 3.6

 20 roků – 1:1900 porodů

 25 – 1: 1200

 30 – 1:900

 33 – 1:600

 36 – 1: 280

 39 – 1:130

 48 – 1: 15

Prenatální diagnostika

 Ultrazvuk

 Alfafetoproteinový test

 Amniocentéza

Screening vitality novorozence

Lékařský (somatický):

Apgarova škála

vzhled (barva), pulz (srdeční rytmus), grimasy (iritabilita), aktivita (svalový tonus), respirace

Zaměřený na chování:

Brazeltonova neonatální škála hodnotí 4 dimenze

1. Interaktivní chování
2. Motorické chování
3. Ovládání fyziologického stavu
4. Reakce na stres

APGAROVA ŠKÁLA

Vzhled Barva		Puls	Grimasy	Aktivita	Dýchání
modrá	0	absence	bez odezvy	absence	absence
tělo růžové, okraje těla modré	1	pomalá	kašláním, kýchání, pláč	slabá , inaktivní	nepravidelná, pomalá
růžová barva	2	rychlá		silná, aktivní	dobrá, pláč

Novorozenecké období (0 - 4/6 t.)

- doba adaptace

Výbava: zákl.reflexy, vrozené způsoby chování, schopnost učení

Porod – má vliv na pozdější adaptaci (Klaus, Kennel, Leboyer, Rank).

Behaviorální stavy novorozence

Brazelton, 6 základních stavů psychiky novorozence:

Hluboký spánek

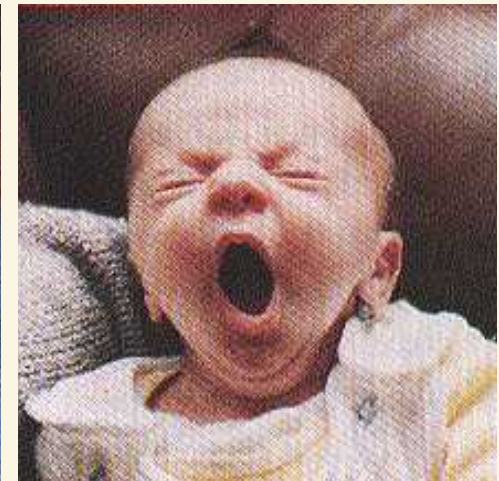
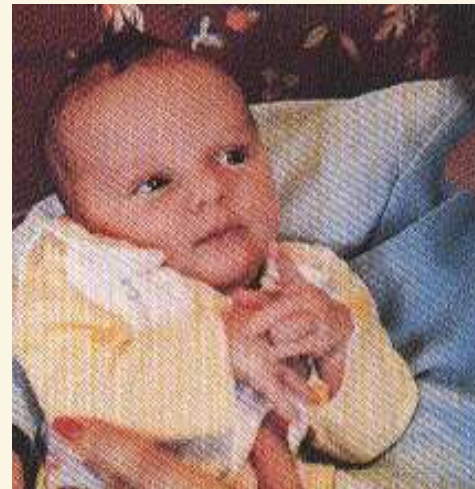
Lehký spánek (REM)

Dřímota

Klidný bdělý stav

Aktivní bdělý stav

Pláč

Novorozenecké reflexy

---

1. Reflexy, které slouží k přežití

2. Reflexy, kt. jsou pozůstatkem z dřívějších fylogen. fází

Příklady reflexů:

- **Sací**
- **Úchopový**
- **Moorův (objímací)**
- **Babinského (kožní plantární reflex)**
- **Auropupilární (zornicový, Kutvirtův)**

Adaptační reflexy

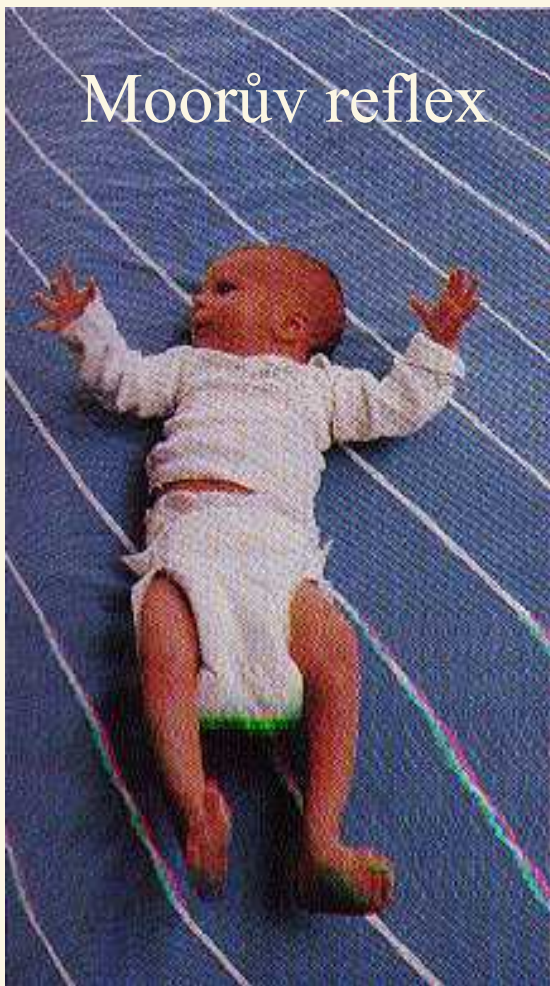
- **Potravné reflexy:** (uchopovací, sací, polykací...)
- **Orgánové reflexy:** (např. reflex vypouštění moči)
- **Obranné reflexy:** reakce na podněty, jež jsou organismu nepříjemné

Lidské jednoduché reflexy

REFLEX	STIMULACE	CHOVÁNÍ
UCHOPOVACÍ	Dotek na dlaň, případně tlak na toto místo (má svůj protějšek i na dolních končetinách)	Uchopení předmětu, který se dlaně dotýká, nebo na ni vyvolává tlak
PLAVACÍ	Položení dítěte do vody, obličejem dolů	Dítě vykazuje dobře koordinované plavací pohyby
TONICKÝ ŠÍJOVÝ BABINSKÉHO	Dítě položeno na záda	Otočení hlavy na jednu stranu, extenze horní končetiny na té straně, na kterou byla hlava obrácena a flexe druhé horní
CHUZE	Držíme dítě pod pažemi, nohy dítěte se dotýkají podložky	Dítě vykonává pohyby podobné chůzi.
MOORUV	Podtrhnutí podložky, na které novorozenec leží, Nečekaný hlasitý zvuk	Rozhození předních končetin, rozevření pěstí, na dolních končetinách zdůraznění flexe.

Ukázky novorozeneckých reflexů

Moorův reflex

Babinského reflex

Reflex chůze

Tonický-šíjový reflex

Uchopovací reflex

Další pojmy

- 📄 Intuitivní rodičovské chování (Papouškovi)
- 📄 Synchronizovaná x asynchronizovaná interakce matka-dítě (Brazelton)

A spiral-bound notebook with a light beige, textured cover. The metal spiral binding is on the left side. The title is printed in the center in a dark red, serif font.

PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ KOJENCE

Prosociální chování novorozence

• To vše svědčí o možnostech rozvoje sociálních dovedností již v tak útlém věku:

• Reakce na lidský hlas (zejména mateřský)

• Úchopový reflex

• Plazivé reflexní pohyby

Prosociální chování novorozence

 Pláč a křik

 Má ve svém repertoáru všechny dispozice a základní mimické výrazy emocí

Hanuš Papoušek

 Intuitivní rodičovské chování

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Při hovoru k malému dítěti matka své výrazy přehání:

☞ Mluví vyšším hlasem

☞ Dětské žvatlání

☞ Mluví pomaleji

☞ Rytmus řeči je jiný

☞ Pohyby nápadnější

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

- ☞ Pohledy z očí do očí trvají déle
- ☞ Přibližuje svoji tvář k dítěti blíže (20-25cm)
- ☞ Repertoár výrazových projevů je chudší, omezený na několik základních projevů, které jsou dítěti nejsrozumitelnější a které snadno diferencuje
- ☞ Matka tyto projevy opakuje se značnou stereotypií a rigiditou

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Tím vším rodiče:

☞ Dávají početné příležitosti, aby se cvičili v komunikaci,

☞ **“Dělej to dál” “ Tohle nedělej“**

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Tato schopnost matek je ovlivněna:

📄 Povoláním rodičů,

📄 Rodičovským očekáváním (prenatálním)

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Intuitivní rodičovské postoje jsou často v rozporu s okamžitými rodičovskými reakcemi a viditelnými postoji

☞ Matky se například snaží navázat zrakový kontakt se svými dětmi, i když si myslí, že je nevidí

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

 Tato schopnost intuitivního rodičovství je ovlivněna

– např. počtem dětí

Synchronizované interakce matka - dítě

Brazelton (1972)

- Trvá několik sekund
- Zahájení interakce (vzbuzení zájmu o signální podnět prezentovaný druhou osobou)
- Vyladění vzájemné pozice (zajišťující optimální pozici z očí do očí)
- Pozdravení (mimika, vokalizace, úsměv...)
- Zapojení všech smyslových modalit , vrchol radostného setkání, excitace..
- Oslabení
- Odvrácení zájmu

Asynchronizované interakce matka - dítě

matka nereaguje přiměřeně na rytmus dítěte, že jej např. zavaluje podněty, bez ohledu na jeho momentální stav.

To vede k:

- dítě ztrácí zájem o sociální interakci
- upadá do apatie
- angažuje se v krátkých, neuspokojivých pokusech o kontakt

Asynchronizované interakce matka - dítě

 To bývá způsobeno:

– nedostatečná schopnost matky reagovat na potřeby dítěte, nedostatek empatie

X

– když jde o dítě zvláště dráždivé, s nepravidelným biorytmem, které reaguje na jakýkoliv pokus matky negativní emocí

Asynchronizované interakce matka - dítě

 Občasná asynchronie je pozorována u všech rodičovských párů

M. Mahlerová - raná stadia vývoje ega

📄 Psychoanalytický pohled na vývoj člověka

📄 Rozvoj vztahu s matkou:

1. Autistická fáze

M. Mahlerová

---

2. Fáze symbiotická (asi ve druhém měsíci)

M. Mahlerová

---

3. Separálně - individuační fáze (S-I) (4.-5. měsíc)

- diferenciační
- praktikovací
- znovusbližovací
- objektní stálosti

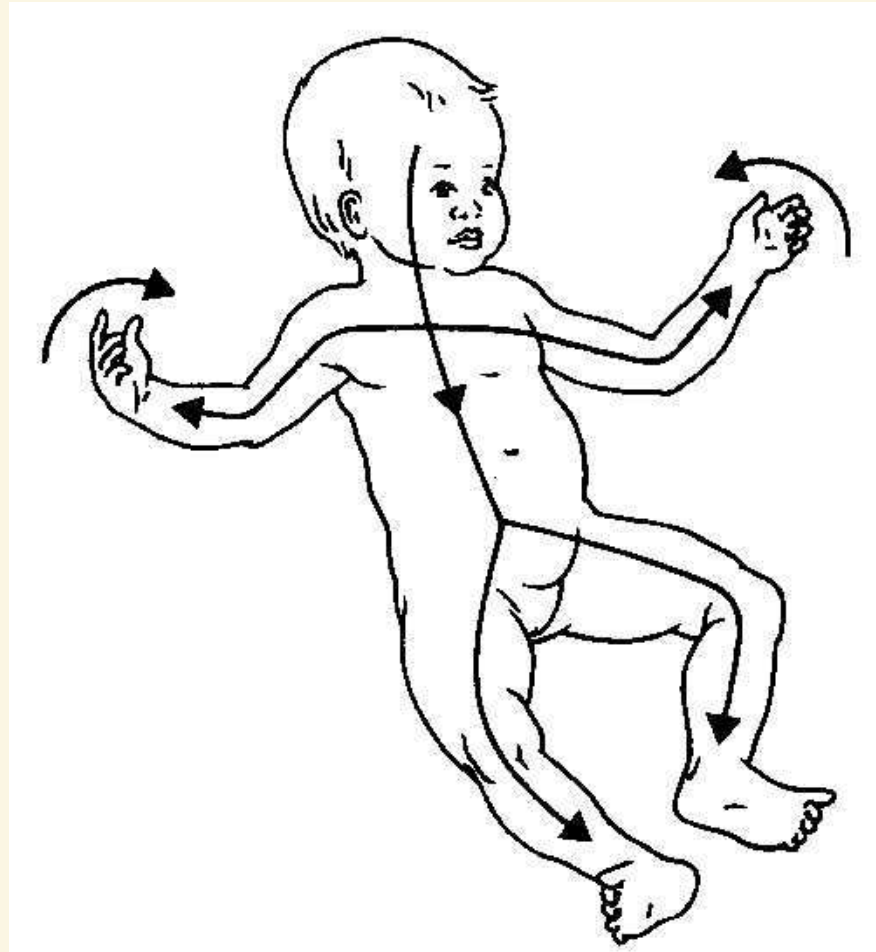
Vztah matka - dítě

 Dvojná vazba (double bind): narušení rovnováhy, porucha v oblasti komunikace, která není jasná a jednoznačná.

- Matka poskytuje dítěti vzájemně se vylučující informace (svým projevem ubezpečuje dítě o své lásce a zároveň ho odstrkuje.)
- jedno sdělení bývá verbální druhé nikoliv
- dítě není schopno porozumět a reagovat.

Princip vývojového směru (dle A. Gesella)

A. Gesell

Formuloval zákony psychomotorického vývoje

Kojenecký věk (4/6 - 12 t.)

Zákony psychomotorického vývoje - Arnold Gesell:

1. Princip vývojového směru (gradientu)
  - a) Postup kefalokaudální
  - b) Postup proximodistální
  - c) Postup ulnoradiální
2. Princip střídavého proplétání antagonistických neuromotorických funkcí
3. Princip funkční asymetrie
4. Princip individualizace
5. Princip autoregulace

1. Princip vývojového směru

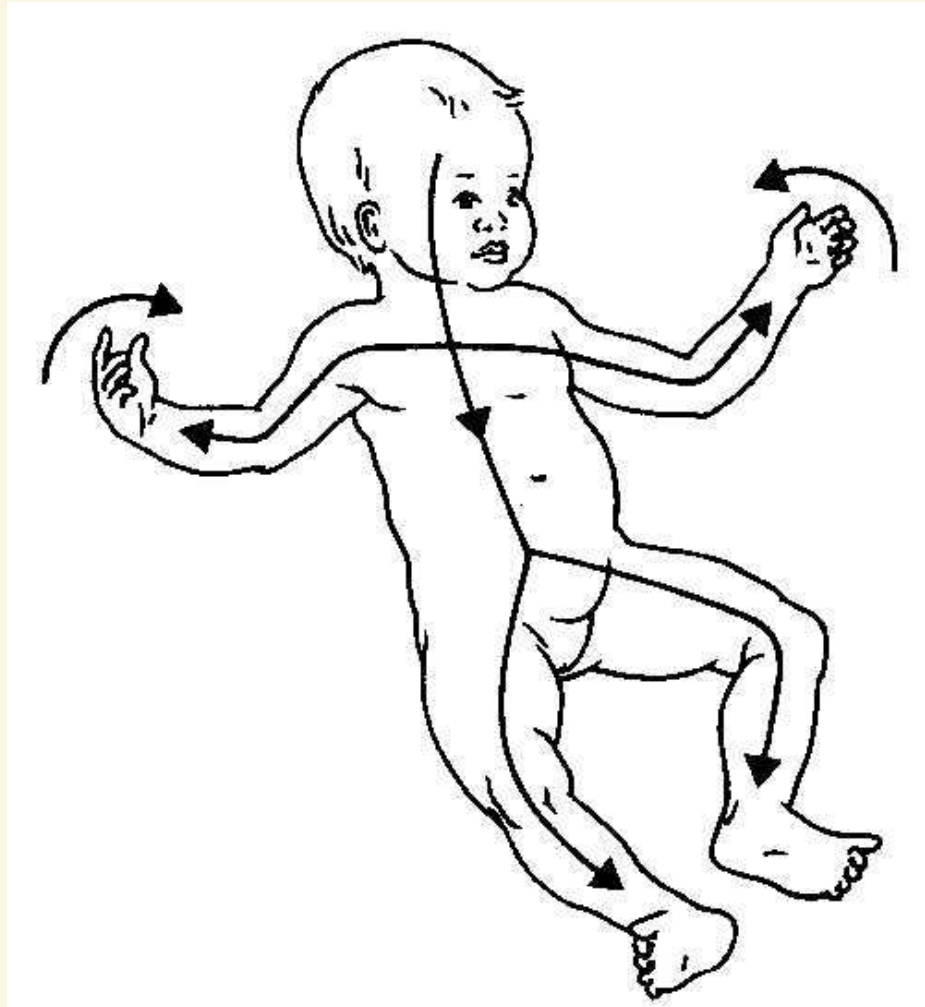
Princip vývojového směru:

- postup **kefalokaudální**
- postup **proximodistální**
- postup **ulnoradiální**

1. Princip vývojového směru

psychomotorický vývoj

---

2. Princip spirálového vývoje funkcí flexorů a extenzorů

---

3. Princip funkční asymetrie

---

4. Princip individualizace

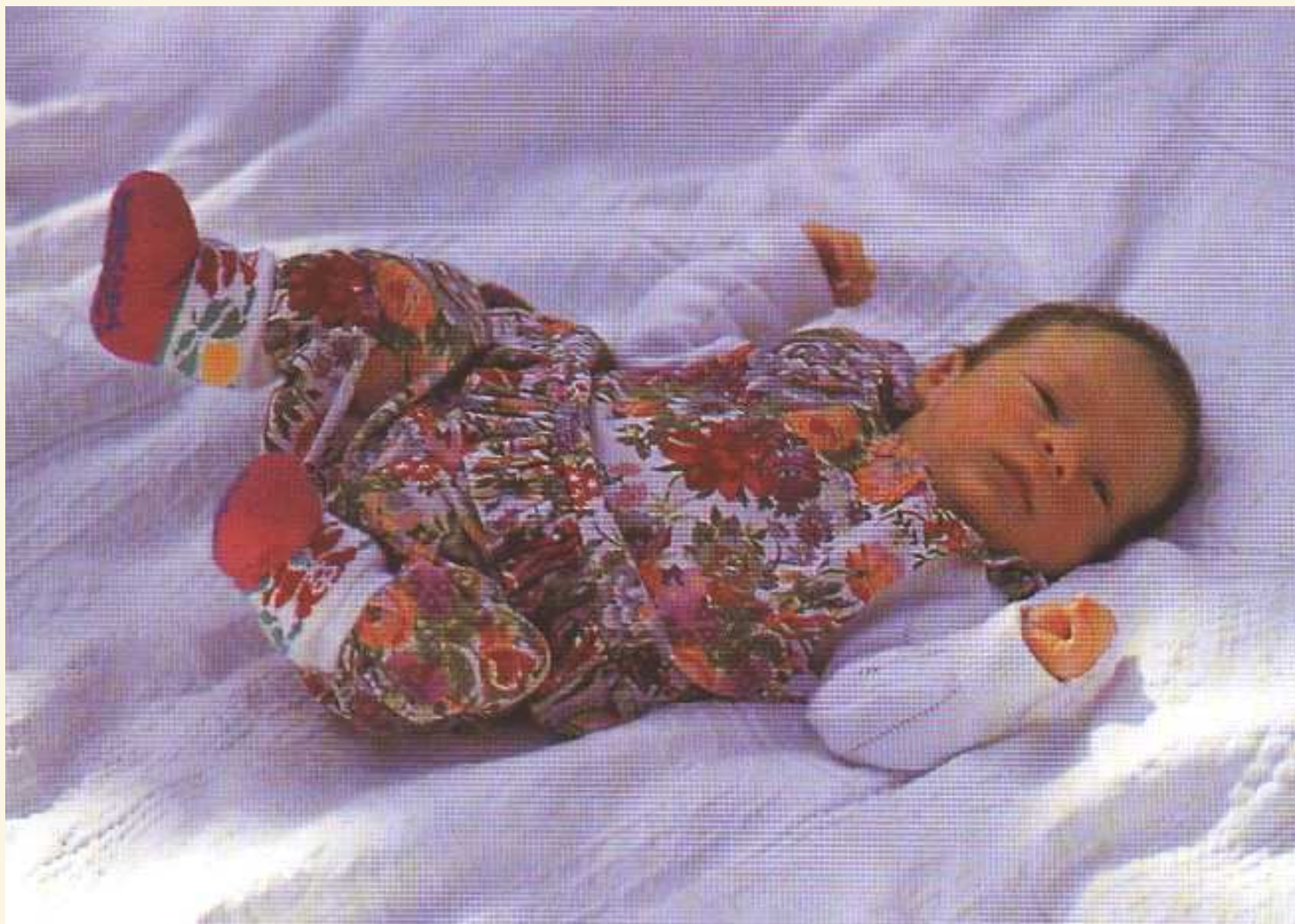
5. Princip autoregulace

Vývoj hrubé motoriky

1.měsíc

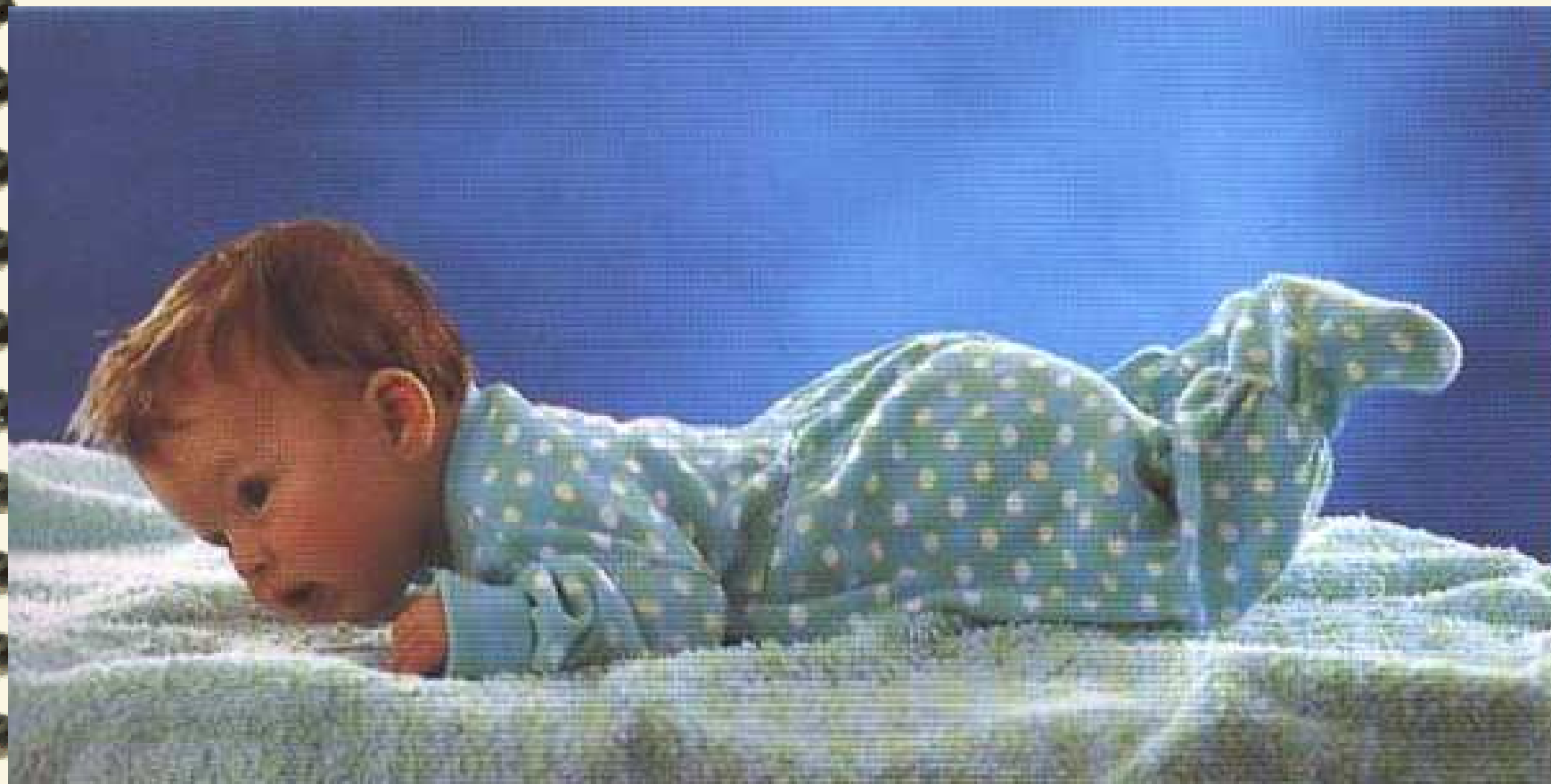

Vývoj hrubé motoriky

2.měsíc

Vývoj hrubé motoriky

Tříměsíční dítě

- v poloze naznak převážně již v symetrické poloze, s ručičkami otevřenými
- v sedu s oporou pod pažemi většinou již hlava vzpřímená
- ve stoji se vzpírá jen málo
- na bříšku se začíná opírat o předloktí

Vývoj hrubé motoriky

3.měsíc

Vývoj hrubé motoriky

4.měsíc

Vývoj hrubé motoriky

5.měsíc

Vývoj hrubé motoriky

Šestiměsíční dítě:

- spontánně se přitahuje do sedu
- s oporou sedí, bez oporu sedí v předklonu (žabí pozice)
- aktivně se převrací z břicha na záda

Vývoj hrubé motoriky

6.měsíc

Vývoj hrubé motoriky (pokrač.)

Šestiměsíční až devítiměsíční dítě

- začíná se v poloze na bříšku stavět na dlaně a kolena
- připravuje se k lezení

Vývoj hrubé motoriky

7.měsíc

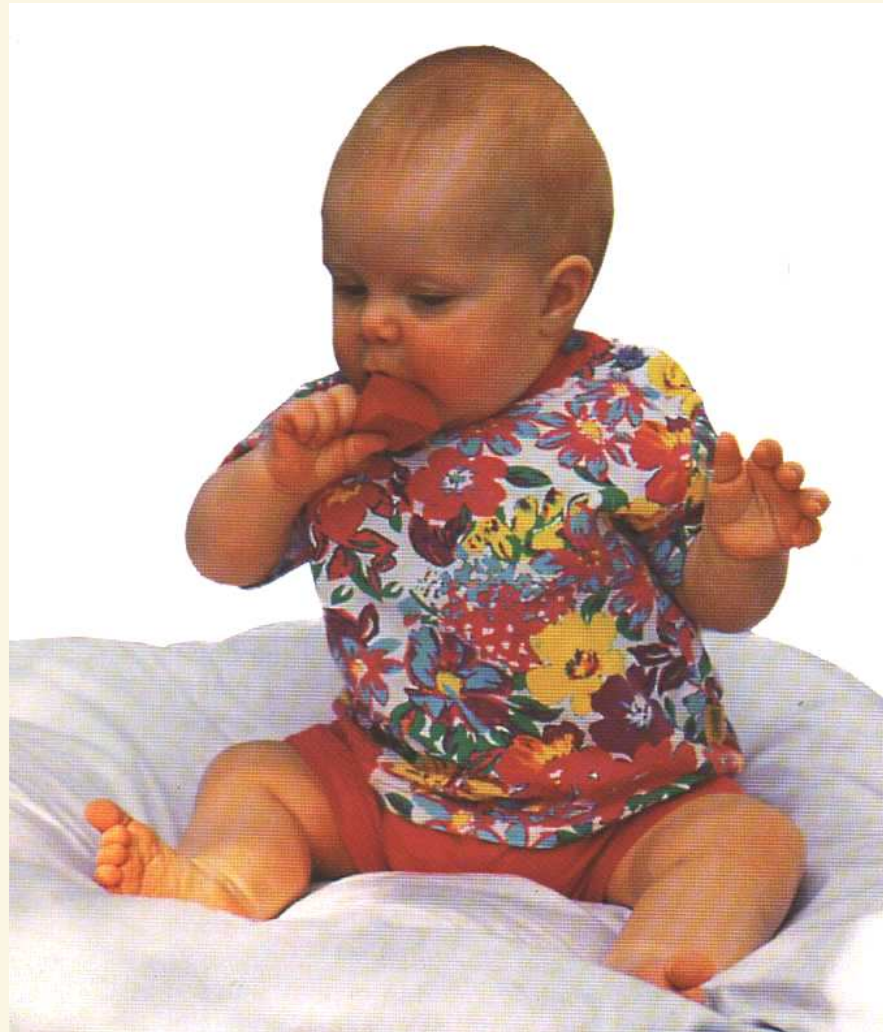

Vývoj hrubé motoriky

8.měsíc

Vývoj hrubé motoriky(pokrač.)

Devítiměsíční dítě:

- leze po čtyřech
- pokouší se pohybově osamostatnit
- dokáže se samo posadit, sedí pevně bez opory
- vzpřimuje se do stoje u opory
- vnímá hloubku

Vývoj hrubé motoriky

9.měsíc

Lezení

Psychologické aspekty kojeneckého lezení

- Dostane se sám
- Značky
- Velikosti

Lezení - pokrač.

- sociální implikace
- vstupují do nových sociálních situací
- jde o výrazný posun směrem k získání sebedůvěry

Vývoj hrubé motoriky

Dvanáctiměsíční dítě:

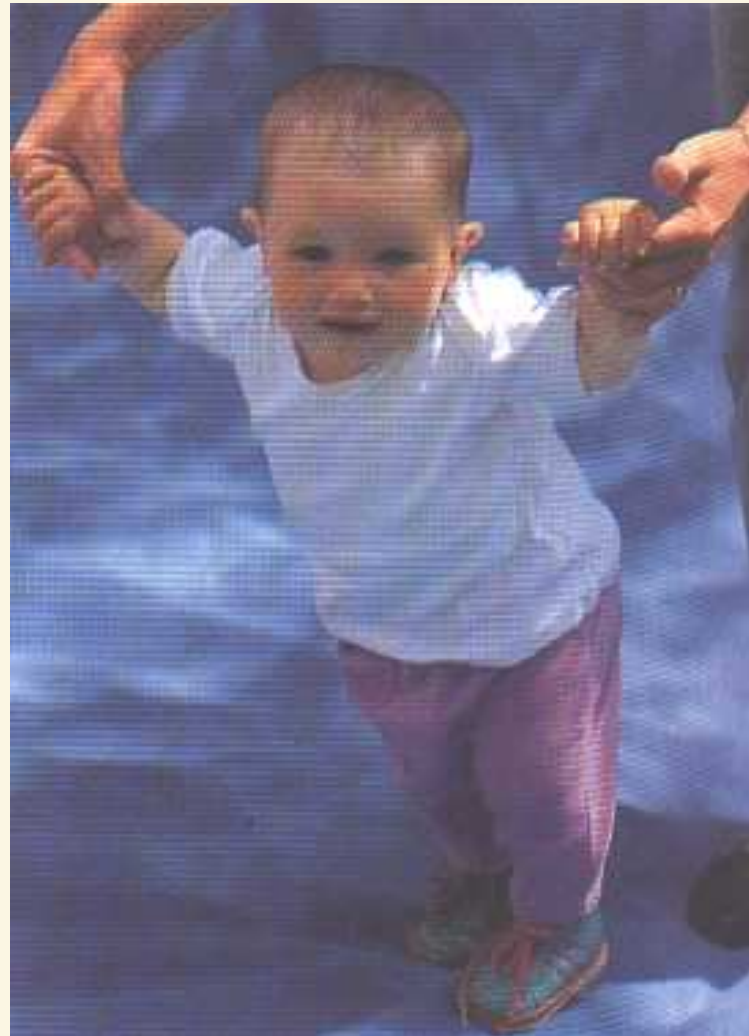
- chodí za ruku nebo s oporou kolem nábytku
- samostatná chůze na hranici kojeneckého a batolecího období

Vývoj hrubé motoriky

11. a 12. měsíc

A spiral-bound notebook with a light beige, textured cover. The metal spiral binding is visible on the left side. The text is centered on the page.

Rané senzoričné schopnosti

Zraková citlivost

Průkopnická práce FANTZ (1963) v oblasti zrakových schopností podnítila celou řadu dalších studií, které ukazují, že vizuální projevy jsou od narození:

Zraková citlivost

 Selektivní

 Konfigurace

 Pohyb

Experimenty- FANTZ

Ukázalo se:

Experimenty- FANTZ

 Novorozenec :

 rozlišuje základní tvary a barvy

 vnímá vizuální svět organizovaným způsobem

 upřednostňuje křivky a lomené linie před přímkami

 zvláště přitažlivý je pro něj lidský obličej a všechny obrazce, které jej připomínají

Rozpoznání obličeje

---

 vrozená schopnost

 adaptivní schopnost

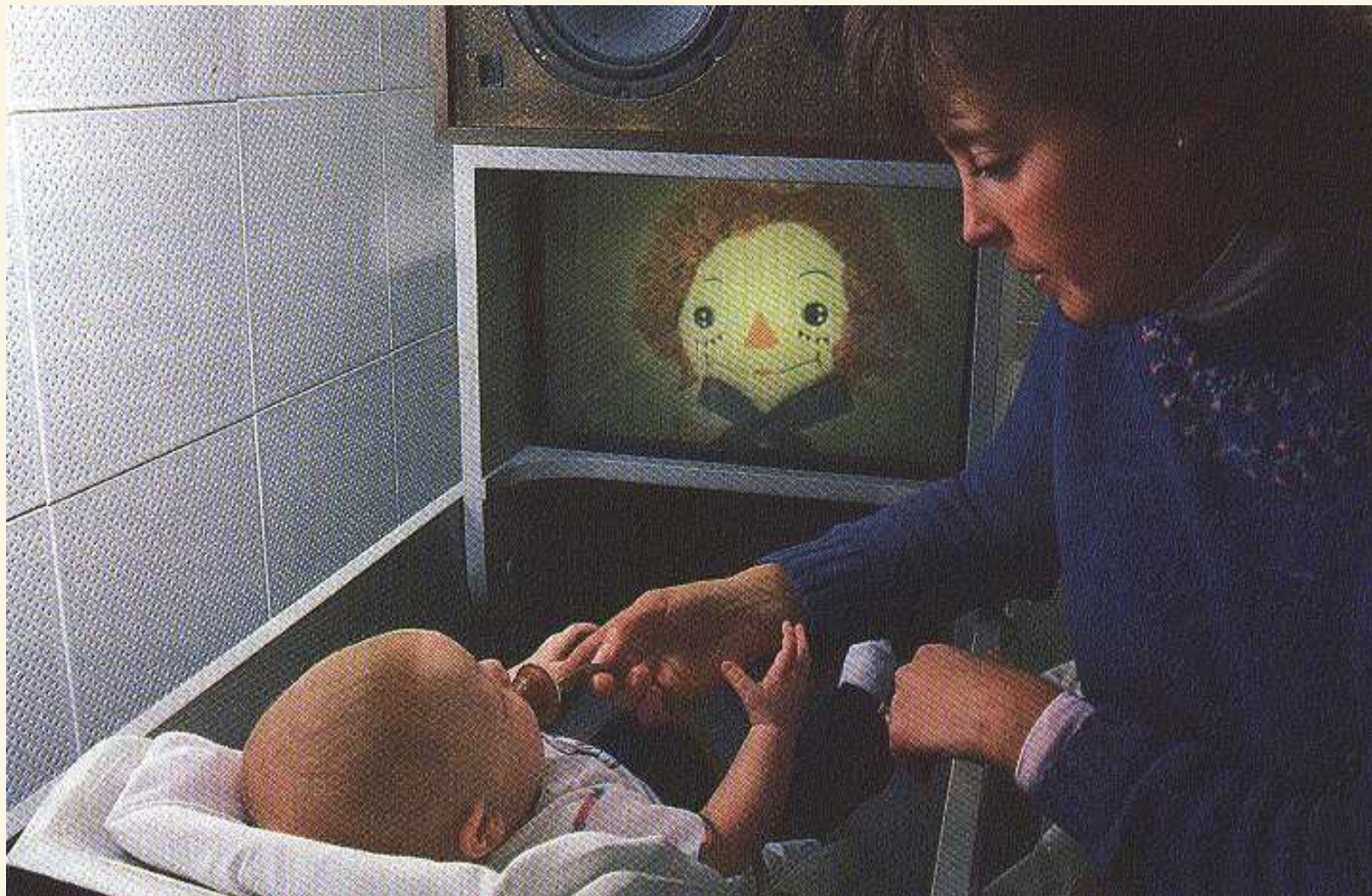
FANTZ - rozpoznání obličeje

- 📄 1-2 měsíce se kojeneček dívá déle do tváře své matky, než do tváře jiné ženy
- 📄 Důležité: barva vlasů, účes
- 📄 Od 2 týdnů je novorozenec schopen rozeznat základní schémata lidských tváří
- 📄 7-10 měsících je schopen vnímat a reagovat na emocionální složku obrázků

FANTZ - rozpoznání obličeje

Vnímání barev

- 📄 v prvních měsících velice omezené
- 📄 ve 2 měsících diskriminuje mezi základními barvami spektra
- 📄 4-5 měsíc schopnost organizovat různé odstíny barev do kategorií

Vnímání kontrastu

- 📄 první týdny neschopnost odlišit malé elementy od sebe
- 📄 2 měsíce schopnost vnímat i tyto elementy
  - podobné u vizuálního skenování např. obličeje

Zraková ostrost

📄 Vzhledem k nezralosti zrakových drah je mnohem menší a dospělé ostrosti vidění dosahuje až kolem 1 roku

Zraková pozornost

📄 Za obvyklých okolností se rychle vyčerpává, ale často může být obnovena přiložením nového podnětu.

Sluchová citlivost

- 📄 Již od narození existuje schopnost sluchového rozlišování
- 📄 otáčení hlavičky ke zvukovým podnětům – 3 dny
- 📄 preference komplexních zvuků před tony
- 📄 odlišení melodií
- 📄 zvuk jazyka : diferenciacce mezi hláskami
ba, ga, da...(dudlík se zvukem)

Rozlišování lidské řeči

- 📄 Od prvních dnů umí dítě rozeznat hlas své matky
- 📄 Má tendenci chovat se výběrovým způsobem (preferuje ženský hlas před tichem nebo neutrálním zvukem)
- 📄 Preferuje řeč adresovanou dítěti (miminku) před řeči určené dospělému

Hmat a bolest

- Hmat se rychle vyvíjí
- Rychlý vývoj vnímání bolesti.

 To vše nasvědčuje o pokročilém neurálním vývoji, o mnohem pokročilejším, než se dříve myslelo

Čich a chut'

- 📄 Zkoumání výrazů tváře na čichové podněty
- 📄 chovají se výběrovým způsobem, výrazem obličeje preferují určité vůně před jinými
- 📄 Tyto schopnosti se vyvíjejí až po druhém dni života, předpokládají určitou míru učení
- 📄 chut' – preference sladkého

Čich - experimenty

Rovnováha a pohyb

Informace o poloze těla:

- vestibulární aparát
- proprioreceptory
- přizpůsobení se optickému toku „optical flow“
  - Tuto schopnost mají novorozenci
  - Vyvinuta zcela 5-9 měsíců

Vnímání hloubky

- 📄 schopnost vnímat povrch prostředí
- 📄 vyvíjí se v závislosti na nacvičené pozici

Vnímání hloubky

Experimenty - krátkodobá paměť

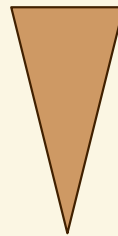
Rovee - Collier (1965)

 Hračka – šňůrka – noha

 Domácí prostředí

 Všechny reakce zaznamenávány

Schopnost zapamatovat si rozhýbání hračky

Krátkodobá paměť

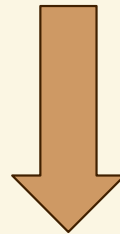
Experimenty - krátkodobá paměť

Rovee - Collier (1965)

📄 2 skupiny dětí-

- stejné hračky
- různé hračky

- SCHOPNOST mentálně inkorporovat změnu

Experimenty - krátkodobá paměť

Rovee - Collier (1965)

 Dlouhodobá paměť - REAKTIVACE

The image shows a spiral-bound notebook with a light beige, textured cover. The spiral binding is on the left side. The title is centered on the page in a large, orange, serif font.

PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ NOVOROZENCE

Osnova přednášky

 Emocionální vývoj

 Temperament

 Attachment:

- John Bowlby - Mary Ainsworthová
- vztah k matce Margareta Mahlerová

Emocionální vývoj - pokračování

- Uvědomování si sama sebe souvisí se sebepoznáním - poznáním své vlastní tváře
- EXPERIMENT: (M.Lewis, Brooks, 1974)

Přítomnost jednotlivých typů emocí

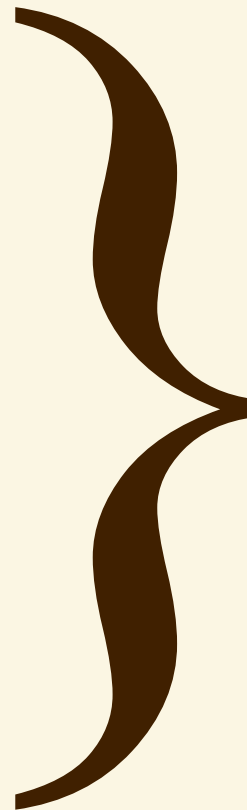

 Zájem

 neonatální smích (bez
sociální příčiny)

 úzkost (reakce na
bolest)

 odpor (reakce na
nepříjemnou chuť
nebo vůni)

Od narození

Přítomnost emocí - pokrač.

Sociální úsměv	3 - 6 týdnů
Zlost, překvapení, smutek	2 - 4 měsíce
Strach	5 - 7 měsíců
Empatie, žárlivost, plachost, vina	12 - 18 měsíců

Temperament

📄 9 komponent temperamentu, které můžeme pozorovat brzy po narození

Komponenty temperamentu

---

1. **Úroveň aktivity**
2. **Rytmicita, pravidelnost**
3. **Přiblížení nebo stažení se**
4. **Adaptabilita**

Komponenty temperamentu

---

5. **Práh citlivosti**
6. **Intenzita reakce**
7. **Kvalita nálady**
8. **Těkavost**
9. **Rozsah pozornosti**

Typologie temperamentu: Thomas, Chess, 1977

 Snadné dítě

 Obtížné dítě

 Pasivní dítě